

OP-RYHMÄ

Osavuositiedot 1.1.–30.9.2004

- Tammi-elokuussa ryhmän markkinaosuus kasvoi talletuksissa ja luotoissa, mutta supistui rahastoissa sekä henki- ja eläkevakuutuksen maksutulossa. Markkinaosuudet olivat seuraavat:
 - euromääräisistä luotoista elokuun lopussa 30,3 prosenttia (2003:n lopussa 29,8) ja kotitalouksien asuntoluotoista 34,6 prosenttia (34,5)
 - euromääräisistä talletuksista elokuun lopussa 32,1 prosenttia (31,6)
 - Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen pääomista syyskuun lopussa 13,9 prosenttia (15,1)
 - henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta tammi–syyskuussa 16,3 prosenttia (18,3 koko vuonna 2003).
- Liikevoitto supistui 3,2 prosenttia 390 miljoonaan euroon (vuotta aiemmin 403).
 - Rahoituskate supistui 3,3 prosenttia ja oli 580 miljoonaa euroa.
 - Oman pääoman tuotto prosentti (ROE) oli 11,1 (12,1) ja koko pääoman tuotto prosentti (ROA) 1,10 (1,17).
 - OP-ryhmän pörssinoteeratun liikepankin OKOn konserniliikevoitto oli 98 miljoonaa euroa (134). Viime vuoden tammi–syyskuun tulokseen sisältyi merkittävä kertaluonteinen erä. Vertailukelpoinen liikevoitto kasvoi 10 prosenttia.
- Vakavaraisuus on vahva ja riskiasema edelleen vakaa.
 - Vakavaraisuussuhde oli syyskuun lopussa 15,6 prosenttia (15,4).
 - Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset supistuivat 13 prosenttia syyskuun 2003 lopun 232 miljoonasta eurosta 201 miljoonaan euroon.
- Ryhmän tavoitteena on vahvistaa markkina-asemaansa edelleen vuoden 2004 aikana. Liikevoiton vuodelta 2004 arvioidaan muodostuvan lähes samantasoiseksi kuin vuodelta 2003.

OP-ryhmän avainlukuja

	1-9/2004	1-9/2003	1-12/2003
Liikevoitto, milj. €	390	403	515
Kulujen suhde tuottoihin, %	61	60	62
Oman pääoman tuotto, %	11,1	12,1	11,5
Koko pääoman tuotto, %	1,10	1,17	1,12
	30.9.2004	30.9.2003	31.12.2003
Tase, mrd. €	37,3	34,3	35,0
Luottokanta, mrd. €	30,0	26,8	27,5
Asiakasvarat, mrd. € ¹	28,2	25,6	26,4
Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset, mrd. €	0,2	0,2	0,2
Vakavaraisuussuhde, %	15,6	15,3	15,4
Henkilömäärä (pl. kausiapulaiset)	9 139	9 093	9 114

¹ Asiakasvarat = talletukset, vakuutussäästöt ja sijoitusrahastojen pääomat.

Toimintaympäristö

Kansainvälisen talouden suhdannehuippu osuu tähän vuoteen. USA:ssa kasvu hidastunee ensi vuonna, koska rahapolitiikkaa on jo kiristetty ja finanssipolitiikassa on tarve aloittaa liittovaltion suuren budjettialijäämän pienentäminen. Kiinassa talouskasvua on ryhdytty jarruttamaan ylikuumenemisen välttämiseksi. Euroalueen vientipainotteinen suhdannenousu jäänee hyvin loivaksi kotimaisen kysynnän heikkouden takia. Teollisuusmaiden yhteisenä ongelmana on kallis öljy, jonka vaikutus talouteen on enemmänkin kasvua hidastava kuin inflaatiota kiihdyttävä.

Suomessa talouskasvu on nopeutunut noin 3 prosenttiin, mikä ylittää useimpien muiden euromaiden vauhdin. Teollisuuden lähiajan näkymät ovat kohtuullisen hyvät, ja myös investoinnit ovat varovaisessa nousussa. Ensi vuonna talouskasvu ei kuitenkaan enää nopeudu, mutta sen rakenne muuttuu hieman. Viennin lisäys kompensoi yksityisten kulutusmenojen kasvun lievän hidastumisen. Työllisyys ei vielä-kään oleellisesti kohene. Kotitalouksien samoin kuin yritysten taloudellinen tila pysyy kuitenkin melko vahvana.

Odotukset korkojen noususta ovat nyt pienemmät kuin viime keväänä. Öljyn kalleus yhdessä talouskasvun arvioidun hidastumisen kanssa vähentävät keskuspankkien tarvetta nostaa ohjauskorkoja tuntuvasti. Euroopan keskuspankin ohjauskorko pysynee 2 prosentissa loppuvuoden ajan, ja ensi vuonnakin ohjauskoron nousu saattaa pysähtyä 2,5 prosenttiin. Euriborkoroissa muutokset ovat samaa luokkaa, joten myös vuosi 2005 on matalan koron aikaa.

Strategia

OPK:n hallintoneuvosto vahvisti kesäkuussa OP-ryhmälle päivitetyn strategian. Se ei muuta edellisessä strategiassa vahvistettuja peruslinjauksia, vaan täydentää ja syventää niitä. Koska OP-ryhmä oli saavuttanut tulostasoon ja vakavaraisuuteen liittyvät tavoitteensa, se siirsi jo edellisessä strategiassa vuonna 2002 painopisteen selkeästi kasvuun ja markkina-aseman vahvistamiseen. Päättyneen strategiakauden aikana OP-ryhmä saavutti keskeiset tavoitteensa: markkina-asema vahvistui kannattavuuden ja vakavaraisuuden pysyessä hyvänä. Päivitetystä strategiasta pyritään varmistamaan tämän myönteisen kehityksen jatkuminen.

OP-ryhmän strateginen tahtotila on kasvaa markkinoita nopeammin ja saavuttaa pitkällä aikavälillä markkinajohtajuus kaikissa ydinliiketoiminnoissaan.

OP-ryhmä suhtautuu riskinottoon maltillisesti. Kehittyneen riskienhallinnan sekä tiiviin sisäisen ohjauksen ja valvonnan avulla varmistetaan, että kasvu on hallittua ja pitkäjänteistä. Pankkiryhmän kannattavuus ja riskinkantokyky säilytetään vahvana.

Päivitetystä strategiasta vahvistettiin OP-ryhmän pitkän aikavälin taloudelliseksi tavoitteiksi seuraavat:

	<i>Pitkän aikavälin tavoite</i>	<i>30.9.2004 tai 1-9/2004 (vuositasoinen)</i>	<i>31.12.2003 tai 1-12/2003</i>	<i>31.12.2002 tai 1-12/2002</i>
Vakavaraisuus ensisijaisilla omilla varoilla (pl. lisäosuuspääoma), %	11	12,1	11,4	11,0
Luottotappiot luotto- ja takauskannasta, %	0,25	0,00	0,03	0,05
Oman pääoman tuotto ROE (pl. lisäosuuspääoma), %	10	12,5	13,3	13,8
Kulujen suhde tuottoihin, %	62	61	62	61

OP-ryhmän tulos

Rahoituskate

OP-ryhmän tammi–syyskuun rahoituskate oli 580 miljoonaa euroa, eli 3,3 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin (600)². Kolmannen vuosineljänneksen rahoituskate oli kuitenkin jo 1,6 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Toisen neljänneksen rahoituskate oli vielä 4,2 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin. Keskimääräiseen taseeseen suhteutettuna rahoituskate oli katsauskaudella 2,1 prosenttia, eli 0,3 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuotta aiemmin.

Kolmannella vuosineljänneksellä tapahtuneesta käänteestä huolimatta koko katsauskauden rahoituskate jäi kuitenkin pienemmäksi kuin vuotta aiemmin alhaisen korkotason ja kaventuneiden asiakasmarginaalien takia. Katsauskauden aikana luotto- ja talletuskannan nimellinen korkoero supistui 0,2 prosenttiyksikköä. Syyskuun lopussa korkoero oli 0,3 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuotta aiemmin. Korkoeron supistumisen vaikutusta pienensi luotto- ja talletuskannan kasvu. Syyskuun lopussa luottokanta oli 12 prosenttia ja talletuskanta 7,0 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Luottokannan osuus taseesta kasvoi 79:stä 80 prosenttiin ja talletuskannan osuus supistui 61:stä 59 prosenttiin.

Muut tuotot

OP-ryhmän muut tuotot kasvoivat 4,7 prosenttia 373 miljoonaan euroon (357). Kasvu johtui palkkiotuottojen ja arvopaperikaupan nettotuottojen kasvusta.

Oman pääoman ehtoista sijoituksista saadut tuotot säilyivät ennallaan 14 miljoonassa eurossa. Palkkiotuotot olivat 241 miljoonaa euroa, eli 6,1 prosenttia suuremmat kuin vuotta aiemmin (227). Erityisesti kasvoivat palkkiot sijoitusrahastoista. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot kasvoivat yhteensä 12 miljoonaan euroon (7,6). Osakekaupan nettotuottojen osuus kasvusta oli 9,9 miljoonaa euroa. Liiketoiminnan muut tuotot supistuivat hieman ja olivat 106 miljoonaa euroa (108).

Kulut

Kulut yhteensä kasvoivat 2,2 prosenttia 586 miljoonaan euroon (573). Palkkiokulut kasvoivat 24 prosenttia 33 miljoonaan euroon (27). Henkilöstökulut olivat 278 miljoonaa euroa, eli 3,0 prosenttia suuremmat kuin vuotta aiemmin (270). Muut hallintokulut kasvoivat 3,1 prosenttia 139 miljoonaan euroon (134). Suunnitelman mukaiset ja arvonalentumispoistot olivat yhteensä 46 miljoonaa euroa (49). Liiketoiminnan muut kulut supistuivat 4,2 prosenttia 90 miljoonaan euroon (94).

² Suluissa on vertailuluku vuodelta 2003. Tuloslaskelma- ja muiden kertymätyyppisten lukujen osalta vertailuna on tammi–syyskuun 2003 luku. Tase- ja muiden poikkileikkaustyyppisten lukujen osalta vertailuna on edellisen tilinpäätösajankohdan (31.12.2003) luku.

OP-ryhmän tuloskehitys vuosineljänneksittäin

Milj. €	2004			2003			
	1-3	4-6	7-9	1-3	4-6	7-9	10-12
Rahoituskate	194	192	194	208	201	191	198
Palkkiotuotot	87	79	75	73	82	72	85
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	2	7	3	-6	5	9	3
Muut liiketoiminnan tuotot	40	45	35	44	38	39	52
Tuotot yhteensä	323	323	307	320	326	311	338
Palkkiokulut	10	11	11	10	9	8	11
Hallintokulut	143	144	129	139	143	122	162
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	15	15	16	15	16	17	21
Liiketoiminnan muut kulut	31	30	29	34	30	30	37
Kulut yhteensä	199	201	185	198	198	178	231
Voitto ennen luottotappioita	124	122	122	122	128	133	107
Luotto- ja takaustappiot	-1	0	1	-1	1	5	5
Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset	0	0	0	4	0	0	0
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista	11	7	4	-4	18	14	11
Liikevoitto	136	128	125	115	146	142	113

Luottotappiot

Palautukset aiemmin kirjatuista luottotappioista ylittivät uudet luottotappiot 0,4 miljoonalla eurolla. Vuotta aiemmin nettomääräiset luotto- ja takaustappiot olivat 4,2 miljoonaa euroa. Bruttomääräisesti uusia luottotappioita kirjattiin katsauskaudella 16 miljoonaa euroa (18). Niiden osuus luottokannasta ja luotonantoon rinnastettavista sitoumuksista oli 0,06 prosenttia (0,07). Pysyviin vastaaviin kuuluvista arvopapereista kirjattiin arvonalentumisten palautuksia 0,1 miljoonaa euroa. Vuotta aiemmin kirjattiin arvonalentumisia 4,6 miljoonaa euroa.

Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista

Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista oli 21 miljoonaa euroa (28), josta OP-Henkivakuutus Oy:n osuus oli 18 miljoonaa euroa (25).

Liikevoitto

OP-ryhmän liikevoitto katsauskaudelta oli 390 miljoonaa euroa, eli 3,2 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin (403). Liikevoiton supistuminen johtui ennen kaikkea siitä, että rahoituskate pieneni 20 miljoonaa euroa ja kulut kasvoivat 12 miljoonaa euroa. Liikevoiton pienentymistä hidastivat tuottojen 17 miljoonan euron kasvu ja luottotappioiden ja arvonalentumisten 9,2 miljoonan euron supistuminen. Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista oli 6,3 miljoonaa euroa pienempi kuin vuotta aiemmin.

Pankkiryhmän kannattavuus oli edelleen vahva. Oman pääoman tuotto (ROE) oli 11,1 prosenttia (12,1) ja koko pääoman tuotto (ROA) 1,10 prosenttia (1,17). Kulujen suhde tuottoihin oli 61 prosenttia (60).

Heinä–syyskuun liikevoitto

Kolmannella vuosineljänneksellä liikevoitto oli 125 miljoonaa euroa, kun se toisella vuosineljänneksellä oli 128 ja ensimmäisellä vuosineljänneksellä 136 miljoonaa euroa. Rahoituskate oli kolmannella neljänneksellä 1,6 miljoonaa euroa suurempi ja kulut yhteensä 16 miljoonaa euroa pienemmät kuin toisella vuosineljänneksellä. Muut tuotot supistuivat 18 miljoonaa euroa, mikä johtui suurelta osin toisella vuosineljänneksellä tuloutuneista osinkotuotoista. Lisäksi toisella vuosineljänneksellä kirjattiin 2,8 miljoonaa euroa enemmän tuottoja pääomaosuusmenetelmällä yhdistelystä yrityksistä kuin kolmannella vuosineljänneksellä.

Kolmannen vuosineljänneksen liikevoitto oli 17 miljoonaa euroa pienempi kuin vuoden 2003 kolmannen vuosineljänneksen. OP-Henkivakuutus Oy:n liikevoitto viime vuoden kolmannelta neljännekseltä oli poikkeuksellisen suuri, minkä vuoksi osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yhtiöiden tuloksesta oli kuluvan vuoden heinä–syyskuussa 10 miljoonaa euroa pienempi kuin vuotta aiemmin. Kolmannen vuosineljänneksen rahoituskate oli 3,1 miljoonaa euroa suurempi kuin vuotta aiemmin. Muut tuotot olivat 6,9 miljoonaa euroa pienemmät ja kulut yhteensä 7,5 miljoonaa euroa suuremmat kuin vuotta aiemmin. Luottotappiot olivat 4,4 miljoonaa euroa pienemmät kuin vuotta aiemmin.

Yritysverouudistus

Eduskunta päätti kesäkuun lopussa yritysverouudistuksesta. Keskeisimmät muutokset OP-ryhmän kannalta ovat yhteisöverokannan lasku 29 prosentista 26 prosenttiin ja osinkotuottojen verotuksen kiristyminen.

Yhteisöverokannan lasku pienentää OP-ryhmän veroja ensi vuoden alusta lukien noin 10 prosenttia nykyisestä. Välitön seuraus yhteisöverokannan laskusta oli, että OP-ryhmän laskennalliset verovelat supistuivat 27 miljoonaa euroa. Yhteisöverokannan muutoksesta aiheutunut laskennallisen verovelan muutos on kirjattu tammi–kesäkuun välitilinpäätökseen. Valtaosa OP-ryhmän sisäisestä voitonjaosta on verouudistuksen jälkeen edelleen verovapaata, mutta sijoitusomaisuusosinkojen osittainen veronalaisuus lisää vähäisessä määrin OP-ryhmän veroja. Osuuspankkien jäsenilleen maksamat osuuspääoman korot säilyvät valtaosin verovapaina.

Tase ja taseen ulkopuoliset erät

Varat ja velat

OP-ryhmän tase kasvoi katsauskaudella 6,6 prosenttia 37,3 miljardiin euroon (35,0). Luottokanta kasvoi 9,0 prosenttia ja oli syyskuun lopussa 30 miljardia euroa (27,5). Saamistodistukset olivat 3,7 miljardia euroa (3,8) ja saamiset luottolaitoksilta ja keskuspankeilta 1,3 miljardia euroa (1,4). Osakkeiden ja osuuksien määrä oli 419 miljoonaa euroa (369). Velat yleisölle ja julkisyhteisöille kasvoivat 1,6 prosenttia 23,6 miljardiin euroon (23,3). Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille olivat 1,3 miljardia euroa (1,6) ja yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat 6,7 miljardia euroa (5,0).

Pankkiryhmän oma pääoma kasvoi katsauskaudella 9,6 prosenttia 3,8 miljardiin euroon (3,4). Pankkiryhmän keskuspankki OKO laski toisen vuosineljänneksen aikana liikkeeseen eurovasta-arvoltaan 73 miljoonan euron jenimääräisen pääomalainan. Ilman pääomalainaemissiota oman pääoman kasvu olisi ollut 7,5 prosenttia. Osake- ja osuuspääoman yhteismäärä OP-ryhmän taseessa pieneni 770 miljoonaan euroon (774).

Vakavaraisuus

OP-ryhmän vakavaraisuussuhde oli syyskuun lopussa 15,6 prosenttia (15,4). Katsauskauden tulos, 297 miljoonaa euroa, on rinnastettu omiin varoihin.

Omat varat kasvoivat 9,0 prosenttia 3,9 miljardiin euroon (3,6) ja riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset 7,7 prosenttia 25,0 miljardiin euroon (23,2). Ensisijaisia omia varoja oli 3,6 miljardia euroa (3,2). Niihin sisältyi osuuspankkien omistajajäsenten irtisanomia osuusmaksuja 43 miljoonaa euroa (81) ja liikkeeseenlaskuhetken eurovasta-arvoltaan 74 miljoonan euron pääomalaina. Vakavaraisuus ensisijaisilla omilla varoilla laskettuna oli 14,4 prosenttia (14,0). Toissijaiset omat varat supistuivat 55 miljoonaa 391 miljoonaan euroon OKOn maksettua ennaikaisesti takaisin 50 miljoonan euron debentuurilainan.

Uudessa strategiassa OP-ryhmän vakavaraisuustavoitteeksi on asetettu 11 prosentin vakavaraisuussuhde ensisijaisilla omilla varoilla laskettuna ilman lisäosuuspääomasijoituksia ja pääomalainoja. Syyskuun lopussa pankkiryhmän vakavaraisuus näin laskettuna oli 12,1 prosenttia.

Milj. €	30.9.2004	30.9.2003	31.12.2003
Omat varat			
Ensisijaiset	3 606	3 164	3 243
josta pääomalainat	74	-	-
Toissijaiset	391	445	445
Vähennykset	-114	-127	-127
Yhteensä	3 883	3 482	3 562
Riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset sitoumukset	24 963	22 744	23 173
Vakavaraisuussuhde, %	15,6	15,3	15,4
Ensisijaisten omien varojen suhde riskipainotettujen erien yhteismäärään, %	14,4	13,9	14,0

Riskienhallinta

Syyskuun lopussa pankkiryhmän riskiasemaa kuvaavat tunnusluvut olivat selvästi ryhmän asettamia riskirajoja paremmat.

Järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset supistuivat viime vuoden syyskuun lopusta 13 prosenttia 201 miljoonaan euroon (168). Kausivaihtelun takia järjestämättömien saamisten määrä kasvoi kuitenkin vuoden 2003 lopusta 20 prosenttia. Kotitalouksien järjestämättömät ja nollakorkoiset saamiset olivat syyskuun lopussa 130 (109), yritysten ja asuntoyhteisöjen 70 (59) ja muiden sektorien 1 miljoonaa euroa (1). Järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten suhde luottokantaan ja muihin luotonantoon rinnastettaviin sitoumuksiin oli 0,5 prosenttia (0,5). Järjestämättömistä ja nollakorkoisista saamisista on vähennetty niihin kohdistuvat luottotappiovaraukset, joiden määrä oli syyskuun lopussa 90 miljoonaa euroa (104).

Pankkiryhmän rahoitusriskiä kuvaavan tunnusluvun arvo heikkeni katsauskauden aikana, mutta se oli edelleen riskirajojen sisällä. Muut markkinariskejä kuvaavat tunnusluvut olivat syyskuun lopussa samalla tasolla kuin viime vuoden lopussa. Rahoitusriskin tunnusluku oli syyskuun lopussa -1,1 prosenttia (2,0) ja korkoriskin tunnusluku +1,0 (+0,9). OP-ryhmälle määritelty rahoitusriskin riskiraja on -3 prosenttia taseesta ja korkoriskille määritellyt riskirajat ± 2 prosenttia omista varoista.

Omistajajäsenet ja asiakkaat

Osuuspankkien omistajajäsenten määrä on kasvanut vuoden 2003 syyskuun lopusta 33 000:lla 1 097 000:een. Katsauskaudella jäsenmäärä kasvoi 24 000:lla.

Omistajajäsenille ja pääkaupunkiseudulla toimivan Okopankki Oyj:n 124 000 etuasiakkaalle pankkipalvelujen käytön keskittämisestä tammi–syyskuussa kertyneiden bonusten arvo oli 29 miljoonaa euroa, eli 13 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin (25). Kertyneet bonukset on kirjattu pankkiryhmän tuloslaskelmassa palkkiotuotosten vähennyksiksi.

OP-ryhmällä oli syyskuun lopussa 3,1 miljoonaa asiakasta, 33 000 enemmän kuin vuotta aiemmin.

Liiketoiminta

Luotot ja talletukset

OP-ryhmän talletuskanta kasvoi katsauskaudella miljardi euroa eli 4,4 prosenttia 22,2 miljardiin euroon (21,2). Syyskuun 2003 lopusta talletuskanta kasvoi 7,0 prosenttia. Pankkiryhmän markkinaosuus Suomen Pankin tilastointiperusteen mukaisesta rahalaitosten talletuskannasta oli elokuun lopussa 32,1 prosenttia, eli 0,5 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuoden 2003 lopussa (31,6).

OP-ryhmän luottokanta oli syyskuun lopussa 30,0 miljardia euroa (27,5). Syyskuun 2003 lopusta luottokanta kasvoi 11,7 prosenttia ja vuoden 2003 lopusta 9,0 prosenttia. Elokuun lopussa OP-ryhmän markkinaosuus rahalaitosten luottokannasta oli 30,3 prosenttia, eli 0,5 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuoden 2003 lopussa (29,8).

Katsauskaudella nostettiin uusia luottoja 9,2 miljardia euroa, eli 9,8 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin (8,4). Kotitalouksien asuntoluottojen osuus uusista luotoista oli 42 prosenttia (42) ja muiden kotitaloussektorin luottojen osuus 23 prosenttia (24). Yritysluottojen osuus oli 30 prosenttia (30).

Varallisuudenhoito

OP-ryhmän sijoitustalletukset olivat syyskuun lopussa 8,3 miljardia euroa, eli 7,6 prosenttia suuremmat kuin viime vuoden lopussa (7,7) ja 11 prosenttia suuremmat kuin syyskuun 2003 lopussa. Kotitalouksien osuus talletuksista oli 7,5 miljardia euroa (6,9).

Eläkevakuutuksen verotusta koskevien lainsäädäntömuutosten selkiytyttyä vakuutussäästötuotteiden kysyntä on ollut alkusyksyn aikana elpymässä. Alan kokonaismaksutulo oli tammi-elokuussa lähes samalla tasolla kuin vuotta aiemmin. Yksilöllisen eläkevakuutuksen maksutulo kasvoi yli 10 prosenttia. Uusien eläkevakuutusten kappalemääräinen myynti on kääntynyt kesän jälkeen kasvuun, vaikka koko vuoden myynti jääneeikin noin puoleen huippuvuodesta 2003.

OP-ryhmän henki- ja eläkevakuutuksen maksutulo supistui viidenneksen 306 miljoonaan euroon (383). OP-ryhmän markkinaosuus henkivakuutusalan maksutulosta oli tammi–syyskuussa 16,3 prosenttia, kun se koko vuonna 2003 oli 18,3 prosenttia. Heinä–syyskuussa markkinaosuus oli 16,8 prosenttia.

Säästöhenkivakuutuksen maksutulo OP-ryhmässä supistui 12 prosenttia, mutta eläkevakuutuksen maksutulo kasvoi 24 prosenttia viime vuoden tammi–syyskuusta. Eläkevakuutusten osuus maksutulosta nousi 12 prosenttiin (9,2). Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus henki- ja eläkevakuutuksen kokonaismaksutulosta nousi 33 prosenttiin (12).

Eläkesäästämisen ehtoihin ja verotukseen liittyneen epävarmuuden vuoksi uusia eläkevakuutuksia myytiin OP-ryhmässä tammi–syyskuussa vain noin 5 500, kun niitä viime vuoden vastaavana ajanjaksona myytiin 10 700 enemmän. Syyskuun lopussa OP-ryhmällä oli yhteensä yli 197 000 vakuutusta (184 000), joista 32 prosenttia (32) oli eläkevakuutuksia.

Katsauskauden aikana OP-ryhmän säästöhenkivakuutus-, eläkevakuutus- ja kapitalisaatiosopimussäästöt kasvoivat 12 prosenttia 2,5 miljardiin euroon (2,2). Säästöhenkivakuutussäästöt kasvoivat 11 prosenttia 2,1 miljardiin euroon, eläkevakuutussäästöt 19 prosenttia 277 miljoonaan euroon ja kapitalisaatiosopimussäästöt 11 prosenttia 91 miljoonaan euroon. Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus koko vakuutussäästöistä oli 22 prosenttia (19).

Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen pääoma kasvoi tammi–syyskuussa lähes kolmanneksen 29,1 miljardiin euroon. Pääomat kasvoivat eniten osakerahastoissa. Osa pääomien kasvusta johtui siitä, että keskeiset markkinoilla toimijat raportoivat tänä vuonna ensimmäistä kertaa luvuissaan myös ulkomaisen myyntinsä Suomeen rekisteröityihin rahastoihin.

OP-ryhmän rahastojen pääoma kasvoi katsauskaudella 21 prosenttia ja ylitti ensimmäisen kerran neljän miljardin euron rajan. Syyskuun lopussa rahastojen pääoma oli 4,0 miljardia euroa (3,3). OP-ryhmässä katsauskauden nettomerkinnot olivat 589 miljoonaa euroa, kun ne vuotta aiemmin olivat 720 miljoonaa euroa. Nettomerkinnot lyhyen koron rahastoihin olivat 183 miljoonaa euroa (660), pitkän koron rahastoihin 44 (-2) ja osake- ja yhdistelmärahastoihin 367 miljoonaa euroa (60).

Katsauskaudella OP-ryhmä täydensi Aasiaan sijoittavien osakerahastojen valikoimaa OP-Intia- ja OP-Japani-sijoitusrahastoilla. Pankkiryhmän markkinaosuus Suomeen rekisteröityjen sijoitusrahastojen yhteenlasketusta pääomasta supistui katsauskauden aikana 1,2 prosenttiyksikköä 13,9 prosenttiin. Kesäkuun lopusta markkinaosuus nousi 0,1 prosenttiyksikköä.

Tammi–syyskuussa pankkiryhmän sijoitusrahastoihin tuli runsaat 23 000 uutta osuudenomistajaa. Syyskuun lopussa osuudenomistajia oli eri rahastoissa yhteensä runsaat 177 000. Pankkiryhmän rahastoyhtiö, OP-Rahastoyhtiö Oy, sai – kuten edellisinkin vuosina – rahastoyhtiöistä parhaan arvosanan Taloustutkimuksen tekemässä Kansallinen yritysmielikuva -tutkimuksessa. Yhtiön vahvuuksiksi katsottiin taloudellinen tila, näkyminen julkisuudessa, tulevaisuuden näkymät sekä salkunhoitajien ammattitaito.

Pankkiryhmän investointipankin, Opstock Oy:n, hallinnoimat yksityis- ja yhteisöasiakkaiden varat kasvoivat 15 prosenttia 9,6 miljardiin euroon (8,4). Näistä varoista 5,9 miljardia euroa (5,0) koostuu OP-sijoitusrahastojen pääomista ja OP-Henkivakuutus Oy:n sijoitusvaroista. Välitettyjen osakekauppojen määrä kasvoi vuodentakaisesta 40 prosenttia 158 000:een. Kauppojen arvo kasvoi 86 prosenttia 2,8 miljardiin euroon (1,5). Internetin kautta välitettyjen toimeksiantojen osuus oli 68 prosenttia.

Asuntopalvelut

Asuntoluottojen kysyntä säilyi matalan korkotason vuoksi edelleen vilkkaana. OP-ryhmän kotitalousasiakkaiden asuntoluottokanta kasvoi tammi–syyskuussa 11,5 prosenttia 13,8 miljardiin euroon (12,4). Vuoden 2003 syyskuusta kanta kasvoi 15 prosenttia. Pankkiryhmän markkinaosuus kotitalouksien asuntoluotoista oli elokuun lopussa 34,6 prosenttia, eli 0,1 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuoden 2003 lopussa.

OP-ryhmän kotitalousasiakkaat nostivat tammi–syyskuussa asuntoluottoja 3,9 miljardia euroa, eli 11 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin (3,5). Kolmannella vuosineljänneksellä uusien asuntoluottojen marginaali säilyi lähes muuttumattomana, mutta se oli 0,1 prosenttiyksikköä matalampi kuin vuotta aiemmin.

Syyskuussa OP-ryhmä toi markkinoille korkokattoisen asuntoluoton, joka on uusi tuote Suomessa. Siinä asiakas voi maksua vastaan liittää luottoonsa korkokaton, jonka yläpuolelle korko ei nouse korkokattosopimuksen voimassaoloaikana.

Tammi-kesäkuussa OP-Kiinteistökeskukset nousivat Suomen suurimmaksi välitysketjuksi kauppojen määrällä mitattuna. Kiinteistökeskukset välittivät tammi–syyskuussa 10 900 kauppaa, eli 9 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin.

Taloustutkimus Oy:n tekemässä Suomi tänään -tutkimuksessa OP-ryhmän asuntopalvelu sai asiakkailtaan parhaat arvosanat kaikista neljästä tutkitusta ominaisuudesta: korkotasosta, laina-ajasta, joustavuudesta ja asiantuntemuksesta.

Päivittäiset raha-asiat

Kotitalouksien käyttely- ja maksuliiketalletukset OP-ryhmässä olivat syyskuun lopussa 10,4 miljardia euroa (10,1). Vuoden 2003 syyskuun lopusta nämä talletukset kasvoivat 4,1 prosenttia. Kotitalouksien kulutusluottokanta kasvoi tammi–syyskuussa 8,9 prosenttia 2,1 miljardiin euroon (2,0). Vuoden 2003 syyskuusta kanta kasvoi lähes 11 prosenttia.

Katsauskaudella pankkiryhmän asiakkaiden korttien määrä kasvoi 2,1 prosenttia noin 2,0 miljoonaan. Maksamiseen soveltuvien korttien osuus oli 90 prosenttia (90). Kansainvälisten Visa- ja MasterCard-korttien määrä kasvoi vuoden 2003 syyskuusta 15,5 prosenttia 958 000:een. Niiden osuus maksukorteista oli 54 prosenttia (49). Tammi–syyskuussa pankkikortteja käytettiin maksuvälineenä 132 miljoonaa kertaa, eli 15 prosenttia useammin kuin vuotta aiemmin. Kortilla tehtyjen käteisnostojen määrä sen sijaan väheni 2,5 prosenttia.

Yritysassiakaspalvelut

Pankkien ja muiden rahalaitosten yritysluottokannan kasvu on hidastunut vuoden 2004 aikana. OP-ryhmän luottokannan kasvuvauhti kuitenkin säilyi lähes alkuvuoden tasolla. OP-ryhmän yritysluottokanta kasvoi katsauskaudella 8,5 prosenttia 7,6 miljardiin euroon (7,0). Vuotta aiemmin kasvu oli 5,9 prosenttia. OP-ryhmän markkinaosuus oli elokuun lopussa 23,6 prosenttia, eli 0,2 prosenttiyksikköä suurempi kuin vuoden 2003 lopussa.

Uusia euromääräisiä yritysluottoja nostettiin 2,8 miljardia euroa, eli 9,2 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin (2,5). Kolmannella vuosineljänneksellä uusia luottoja nostettiin 0,8 miljardia euroa, eli 34 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin.

Yritysassiakkaiden euromääräiset talletukset kasvoivat katsauskaudella 1,3 prosenttia 2,7 miljardiin euroon (2,7). Vuoden 2003 syyskuusta kanta kasvoi 7,4 prosenttia. Konekielisiä kotimaanmaksuja välitettiin tammi–syyskuussa 242 miljoonaa kappaletta, eli 10 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Ulkomaan maksuliiketapahtumat kasvoivat 22 prosenttia.

Kuntarahoitus Oyj:n kanssa maaliskuussa solmitun sopimuksen mukaan OP-ryhmä ryhtyi välittämään Kuntarahoitus Oyj:n kuntaobligatioita asiakkailleen. Obligaatiot täydentävät OP-ryhmän asiakkaille tarjottua joukkolainojen valikoimaa.

OKO ja Euroopan investointipankki jatkoivat yhteistyötä huhtikuussa solmitun sopimuksen mukaisesti. Sopimuksen nojalla OP-ryhmällä on valtuutus välittää 100 miljoonan euron arvosta luottoja kuntien ja niiden omistamien yritysten pienten ja kesisuurten investointien rahoitukseen.

Taloustutkimuksen asiakastytyväisyysvertailussa OP-ryhmän rahoitusyhtiöpalvelut todettiin parhaaksi sekä yleisarvosanan että asiakaspalvelutekijöistä muodostetun kokonaisarvion perusteella. OP-ryhmän vahvuksina pidettiin asiakkaiden tarpeiden huomioon ottamista ja hintatasoa.

Muu toiminta ja merkittävät tapahtumat

Valinta vuoden pankiksi Suomessa

Financial Times -konserniin kuuluva kansainvälinen The Banker -talouslehti valitsi OP-ryhmän jo toisen kerran peräkkäin vuoden pankiksi Suomessa. Valinnan perusteena oli pankkiryhmän parantunut kannattavuus ja vahvistunut markkina-asema. Lisäksi The Banker totesi pankkiryhmän toiminnan olleen vahvasti asiakassuuntautunutta.

Kiinteistöt

OP-ryhmän kiinteistöihin sitoutunut pääoma oli syyskuun lopussa 1,3 miljardia euroa (1,3). Katsauskaudella pääoma supistui 28 miljoonaa euroa. Muussa kuin omassa käytössä olevan kiinteistöomaisuuden määrä oli syyskuun lopussa 791 miljoonaa euroa (826), josta liiketeollisten kohteiden osuus oli 638 miljoonaa euroa (663) ja asuntokohteiden 100 miljoonaa euroa (109).

Liiketeollisten ja asuntokohteiden vuokrausaste oli syyskuun lopussa 89 prosenttia (89) ja nettotuotto prosentti 6,8 (7,0). Pankkiryhmän tavoitteena on edelleen pienentää kiinteistöihin sitoutuneen pääoman määrää ja ylläpitää sen hyvää tuottotasoa.

Palveluverkko

Toimipaikat

OP-ryhmän konttorien määrä supistui katsauskaudella kahdella 680:een. Konttoreita kevyempiä palvelupisteitä OP-ryhmällä oli 33 eli yksi vähemmän kuin vuoden 2003 lopussa. Katsauskauden aikana poistettiin käytöstä 24 maksuautomaattia, ja niitä oli syyskuun lopussa 631. Internetin käytön lisääntyminen ja maksuautomaattien ikäänntyminen kiihdyttää automaattien määrän supistumista lähivuosina. OP-ryhmän itsepalvelupisteissä ja muissa julkisissa tiloissa olevien Internet-asiakaspäätteiden määrä kasvoi 31:llä 615:een. OP-ryhmä tarjoaa pankkipalvelut alueellisesti kattavammin kuin yksikään muu pankkiryhmä Suomessa.

OP-ryhmän asiakkaiden laskunmaksuista enää 4,5 prosenttia tapahtui välittömänä asiakaspalveluna konttoreissa. Viime vuodenvaihteessa prosenttiosuus oli 7. Rutiinitehtävien supistumisen vastapainoksi asiantuntijapalveluiden määrä ja merkitys on kasvanut. Asiakaskäyttäytymisen muutoksen johdosta pankkiryhmässä on käynnissä laaja konttoripalvelukonseptin uudistaminen. Syyskuun loppuun mennessä 63 toimipaikkaa oli muutettu uuden konseptin mukaisiksi. Lisäksi 45 toimipaikan uudistaminen oli suunnittelu- tai rakennusvaiheessa.

Verkkopalvelut

Yritysten ja kotitalouksien verkkopalvelusopimusten määrä oli syyskuun lopussa 886 000, eli 7,4 prosenttia suurempi kuin vuoden 2003 lopussa ja 10,1 prosenttia suurempi kuin syyskuun lopussa 2003. Katsauskaudella maksettiin Internetin kautta laskuja 24 prosenttia enemmän kuin vuotta aiemmin. Henkilöasiakkaiden laskuista Internetin kautta maksettiin 54 prosenttia.

OP-ryhmän verkkoportaalien Mainio.netin sivuilla kävi kolmannella vuosineljänneksellä keskimäärin 156 000 eri kävijää kuukausittain. Kävijämäärä oli 56 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin.

Yhteyskeskus

Yhteyskeskus on OP-ryhmän monikanavamallin mukainen keskitetty palvelukanava, jonka tehtävänä on tarjota valtakunnallisten palvelunumeroiden kautta sähköisiin kanaviin liittyvää henkilökohtaista palvelua asiakkaille ja myynnin tukea osuuspankeille. Yhteyskeskuksen puhelimitse tai sähköisten kanavien kautta hoitamien asiakaskontaktien määrä kasvoi vuodentakaisesta 24 prosenttia 420 000:een. Yhteyskeskuksella on toimipaikat Helsingissä, Joensuussa ja Vaasassa.

Luottoluokitukset

OP-ryhmän taloudellisella asemalla on huomattava vaikutus pankkiryhmän keskuspankin OKOn luottoluokitukseen. OKOn kansainvälisiltä luokituslaitoksilta saamat luokitukset eivät muuttuneet katsauskaudella. Ne olivat syyskuun lopussa seuraavat:

Luokituslaitos	Lyhytaikainen varainhankinta	Pitkäaikainen varainhankinta
Standard & Poor's	A-1	A+
Moody's	P-1	Aa2
Fitch Ratings	F1+	AA-

Hallinto

Pankkiryhmän keskusyhteisön Osuuspankkikeskus Osk:n osuuskunnan kokous pidettiin 31.3.2004. OPK:n hallintoneuvostoon valittiin erovuorossa olleista jäsenistä uudelleen tuotejohtaja Ola Eklund, koulunjohtaja Paavo Haapakoski, maanviljelijä Heikki Oja ja professori Keijo Väänänen. Uusiksi jäseniksi valittiin johtaja Tapio Kurki, toimitusjohtaja Juhani Leminen, toimitusjohtaja Timo Levo, toimitusjohtaja Heikki Rosti ja maanviljelijä Bo Storsjö. Hallintoneuvostossa on kaikkiaan 36 jäsentä.

Hallintoneuvosto valitsi järjestäytymiskokouksessaan puheenjohtajakseen uudelleen Seppo Penttisen. Varapuheenjohtajiksi valittiin uudelleen Pertti Ruotsalainen ja Simo Kauppi.

Osuuskunnan kokouksessa OPK:n ja OP-ryhmän tilintarkastajaksi tilikaudeksi 2004 valittiin KHT-yhteisö KPMG Wideri Oy Ab.

Henkilöstö

OP-ryhmän palveluksessa oli katsauskauden lopussa (ilman kausiapulaisia) 9 139 henkilöä, eli 25 enemmän kuin vuoden 2003 lopussa. Osuuspankeissa työskenteli 6 581 (6 619), OPK-konsernissa 2 524 (2 461) ja muissa pankkiryhmän tilinpäätökseen yhdisteltävissä yhtiöissä 34 henkilöä (34). Vuoden 2003 vertailulukuihin on lisätty vuoden 2004 alusta lukien OPK-konsernin tilinpäätökseen yhdistellyn Helsingin Seudun OP-Kiinteistökeskus Oy:n henkilöstö.

OPK:n hallintoneuvosto päätti syyskuussa pitämässään kokouksessa OP-ryhmän henkilöstörahaston perustamisesta. Suunnitelmien mukaan henkilöstörahaston varsinainen perustamiskokous pidetään vuoden 2004 loppuun mennessä. Samassa yhteydessä OPK:n hallintoneuvosto teki myös päätöksen OP-ryhmään kuuluvien yritysten johdon pitkän tähtäimen palkitsemisjärjestelmästä. Palkitsemisjärjestelmän piiriin kuuluvat henkilöt voivat saada tavoitteiden saavuttamisen jälkeen erikseen sovittavan määrän OKOn osakkeita. Sekä henkilöstörahastoon että johdon pitkän tähtäimen palkitsemisjärjestelmään voivat liittyä erillisellä päätöksellä sekä yksittäiset jäsenosuuspankit että muut OP-ryhmään kuuluvat yhteisöt.

Tammi–syyskuu yrityksittäin

Osuuspankit

Kaikki OP-ryhmän 240 osuuspankkia tekivät tammi–syyskuussa positiivisen liike-tuloksen. Osuuspankkien yhteenlaskettu liikevoitto oli 261 miljoonaa euroa, eli 3,9 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin (251).

Matalan korkotason ja kaventuneiden asiakasmarginaalien takia rahoituskate supistui edellisen vuoden vastaavasta ajanjaksosta 4,6 prosenttia 449 miljoonaan euroon (471). Rahoituskatteen pienentymistä kompensoi muiden tuottojen kasvu ja kulujen supistuminen. Kolmannen vuosineljänneksen rahoituskate oli kuitenkin hieman suurempi kuin toisen vuosineljänneksen.

Osuuspankkien muut tuotot kasvoivat 7,5 prosenttia 277 miljoonaan euroon (258). Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista kasvoivat lähinnä OKOn viimevuotista suurempien osinkojen vuoksi 82 prosenttia 47 miljoonaan euroon (26). Palkkiotuotot sen sijaan supistuivat 162 miljoonaan euroon (165) ja liiketoiminnan muut tuotot 58 miljoonaan euroon (63). Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot olivat 9,6 miljoonaa euroa (4,5).

Osuuspankkien yhteenlasketut kulut olivat 466 miljoonaa euroa, eli 2,4 prosenttia pienemmät kuin vuotta aiemmin (477). Palkkiokulut supistuivat 6,3 prosenttia 25 miljoonaan euroon (27). Henkilöstökulut olivat 181 miljoonaa euroa (178) ja muut hallintokulut 152 miljoonaa euroa (149). Suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumispoistot olivat yhteensä 23 miljoonaa euroa (25). Liiketoiminnan muut kulut olivat 85 miljoonaa euroa, eli 15 prosenttia pienemmät kuin vuotta aiemmin (100). Muiden kulujen supistuminen johtui pääasiassa OVR:lle maksettujen vastuuosuusmaksujen pienentymisestä.

Palautukset aiemmin kirjatuihin luottotappioista ja muut vastaavat erät olivat 0,2 miljoonaa euroa suuremmat kuin uudet luottotappiot. Vuotta aiemmin nettomääräisiä luottotappioita oli 0,5 miljoonaa euroa.

Osuuspankkien yhteenlaskettu tase kasvoi 6,9 prosenttia 27,1 miljardiin euroon (25,4). Luottokanta kasvoi 9,2 prosenttia 21,4 miljardiin euroon (19,6) ja velat yleisölle ja julkisyhteisölle 4,7 prosenttia 20,9 miljardiin euroon (19,9).

Osuuspankkeja oli syyskuun lopussa 240, eli kaksi vähemmän kuin vuoden alussa. Osuuspankki Realum luopui pankkitoimiluvastaan tammikuun alussa. Samalla Realum muutettiin osakeyhtiöksi, ja sen nimeksi tuli Optum Oy. Osuuspankki Realumin luvut sisältyvät viime vuoden vertailulukuihin. Osuuspankki Realumin vaikutus lukujen vertailukelpoisuuteen on kuitenkin vähäinen. Suodenniemen Osuuspankin sulautumisesta Vammalan Seudun Osuuspankkiin päätettiin pankkien osuuskunnan kokouksissa huhtikuussa 2004. Sulautuminen merkittiin kaupparekisteriin 30.9.2004. Iitin Osuuspankin sulautumisesta Päijät-Hämeen Osuuspankkiin päätettiin joulukuussa 2002. Sulautumista viivästyttäneet vastustukset ovat loppuunkäsittelyt, joten fuusio voitaneen toteuttaa vielä kuluvana vuonna.

OPK-konserni

OPK-konsernin liikevoitto katsauskaudelta oli 194 miljoonaa euroa, eli 59 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin (122). Liikevoiton kasvuun vaikuttivat ennen kaikkea liiketoiminnan muihin tuottoihin sisältyvät kertaluonteiset erät.

Konsernin rahoituskate kasvoi 2,8 prosenttia 132 miljoonaan euroon (128). Oman pääoman ehtoista sijoituksista saadut tuotot sen sijaan pienentyivät 6,9 miljoonaan euroon (9,0). Palkkiotuotot kasvoivat 20 prosenttia 113 miljoonaan euroon (94). Palkkiotuottoja kasvattivat erityisesti rahastotoiminnasta ja arvopapereiden välityksestä saadut palkkiot. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot olivat 5,0 miljoonaa euroa kun ne vuotta aiemmin olivat 1,1 miljoonaa euroa negatiiviset. Liiketoiminnan muut tuotot kasvoivat 214 miljoonaan euroon (154). Niitä kasvattivat erityisesti OPK:n saama 49 miljoonan euron purkutulos Osuuspankkien Vakuusrahas- ton purkamisesta sekä Optum Oy:n saamat tuotot perintäpalveluiden hoidosta.

Konsernin kulut yhteensä kasvoivat 7,7 prosenttia 290 miljoonaan euroon (269). Palkkiokulut olivat 52 miljoonaa euroa, eli 21 prosenttia suuremmat kuin vuotta aiemmin (43). Henkilöstökulut kasvoivat 4,4 prosenttia 95 miljoonaan euroon (91) ja muut hallintokulut 6,3 prosenttia 87 miljoonaan euroon (81). Suunnitelman mukaiset ja arvonalentumispoistot olivat yhteensä 28 miljoonaa euroa (23). Liiketoiminnan muut kulut pienenevät 6 prosenttia 28 miljoonaan euroon.

Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten voitosta oli 13 miljoonaa euroa (15). Konserniin yhdistelty osuus OP-Henkivakuutuksen tuloksesta oli 11 miljoonaa euroa (14).

Luottotappioita kirjattiin katsauskaudella nettomääräisesti 0,1 miljoonaa euroa (3,6). Bruttomääräisesti uusia luottotappioita kirjattiin 5,1 miljoonaa euroa (5,9). Järjestämättömien ja nollakorkoisten saamisten määrä kasvoi katsauskaudella 14 prosenttia 30 miljoonaan euroon (26). Vertailukauden liikevoittoon vaikuttaa 4,6 miljoonan euron kertaluonteinen arvonalentumiskirjaus pysyviin vastaaviin kuuluvista arvopapereista.

Konsernin tase kasvoi vuoden 2003 lopusta 8,3 prosenttia 16,3 miljardiin euroon (15,1). Luottokanta oli 8,5 miljardia euroa, eli 8,3 prosenttia suurempi kuin viime vuoden lopussa (7,9). Velat yleisölle ja julkisyhteisöille supistuivat 17 prosenttia 2,8 miljardiin euroon (3,4). Oma pääoma oli katsauskauden lopussa 598 miljoonaa eu-

roa (440). Oman pääoman kasvusta 73 miljoonaa euroa johtui OKOn kesäkuussa liikkeeseen laskemasta pääomalainasta.

Konsernin vakavaraisuus oli syyskuun lopussa 11,3 prosenttia (10,4). Vakavaraisuus ensisijaisilla omilla varoilla oli 9,0 prosenttia (7,2). Konsernin katsauskauden tulos on luettu omiin varoihin. Ensisijaiset omat varat olivat syyskuun lopussa 905 miljoonaa euroa, eli 36 prosenttia suuremmat kuin vuoden 2003 lopussa (666). OPK:n osuuspääomaan ja konsolidointiryhmän omiin varoihin ei sisälly irtisanottuja osuismaksuja. Konsernin riskipainotetut saamiset, sijoitukset ja taseen ulkopuoliset erät kasvoivat 9,3 prosenttia ja olivat syyskuun lopussa 10,1 miljardia euroa.

OPK-konsernin tilinpäätökseen yhdistellään emoyhteisö OPK:n (Osuuspankkikeskus Osk) tilinpäätöksen lisäksi OKO-konsernin, OP-Kotipankki Oyj:n, OP-Rahastoyhtiö Oy:n, FD Finanssidata Oy:n, OP-Asuntoluottopankki Oyj:n ja Optum Oy:n tilinpäätökset. Lisäksi konsernitiilinpäätökseen yhdistellään pääomaosuusmenetelmällä OP-Henkivakuutus Oy:n ja kiinteistösijoitusyhtiö Oy Realinvest Ab:n tilinpäätökset.

Rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain mukaisesti määritelty vakuutusliiketoiminnan osuus OPK-konsernista ylitti 10 prosentin rajan vuoden 2002 lopussa. Raja-arvon ylittymisen myötä OPK-konserni muodosti mainitun lain tarkoittaman rahoitus- ja vakuutusryhmittymän. Rahoitustarkastus on myöntänyt OPK:lle määräaikaisen poikkeuslupan olla noudattamatta rahoitus- ja vakuutusryhmittymän tilinpäätökselle asetettuja erityisvaatimuksia. Poikkeuslupa on voimassa vuoden 2004 tilinpäätökseen asti.

Osuuspankkikeskus Osk (OPK)

OPK:n liikevoitto katsauskaudelta oli 98 miljoonaa euroa (30). Liikevoiton kasvu johtui liiketoiminnan muihin tuottoihin katsauskaudella ja arvopapereiden arvonalentumisiin vertailukaudella sisältyneistä kertaluonteisista eristä sekä osinkotuottojen kasvusta.

Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista olivat tammi–syyskuussa 33 miljoonaa euroa (23). Kasvu aiheutui lähes yksinomaan viimevuotista suuremmista OKOn osingoista. Palkkiotuotot supistuivat 3,0 prosenttia 17 miljoonaan euroon (18). Liiketoiminnan muut tuotot sen sijaan kasvoivat 31 prosenttia 209 miljoonaan euroon (160), mikä johtui pääasiassa OPK:n saamasta 49 miljoonan euron purkutuloksesta Osuuspankkien Vakuusrahaston purkamisen yhteydessä. Liiketoiminnan muissa tuotoissa atk-tuotot kasvoivat 4,7 prosenttia 101 miljoonaan euroon (96).

OPK:n kulut yhteensä olivat 159 miljoonaa euroa, eli prosentin suuremmat kuin vuotta aiemmin (157). Palkkiokulut pienentyivät 22 miljoonaan euroon (23). Henkilöstökulut olivat 32 miljoonaa euroa (33) ja muut hallintokulut 78 miljoonaa euroa (74). Atk-kulut kasvoivat 50 miljoonaan euroon (48). Suunnitelman mukaiset poistot olivat 14 miljoonaa euroa (13) ja liiketoiminnan muut kulut 13 miljoonaa euroa (15). Vertailukauden tulokseen sisältyi 8,8 miljoonaa euroa kertaluonteisia arvonalentumiskirjauksia pysyviin vastaaviin kuuluvista arvopapereista.

OPK:n tase kasvoi vuodenvaihteesta 7,7 prosenttia 445 miljoonaan euroon (413). Osuuspankkien Vakuusrahaston alasajosuunnitelman mukaisesti OPK osti kesäkuussa OVR:ltä yhteismäärältään 54 miljoonan euron nimellisarvoiset osuuspankkien liikkeeseen laskemat pääomalainat. OPK:n vastuulla ovat nyt OVR:n OKOLle antamat osuuspankkien pääomalainoja koskevat korkotakaukset sekä lainoja koskevat lunastussitoumukset, yhteismäärältään 144 miljoonaa euroa.

Aiempien osuuskunnan kokousten päätösten mukaisesti ja osuuspääoman euroistamisen johdosta osuuspääomaa korotettiin maaliskuussa siten, että yhden osuuden arvoksi tuli 170 euroa. Osuuspääoman korotuksen kokonaismäärä oli 1,0 miljoonaa euroa. Liikevoiton ja oman pääoman kasvun myötä OPK:n omavaraisuusaste nousi syyskuun lopussa 64 prosenttiin (53). OPK:n jäsenmäärä oli katsauskauden lopussa 242. OPK:n tytäryhtiö OP-Asuntoluottopankki Oyj liittyi ylimääräisen yhtiökokouksen päätöksellä ja 30.9.2004 rekisteröidyn yhtiöjärjestyksen muutoksen myötä OPK:n jäseneksi. Suunnitelmien mukaan OP-Kotipankki Oyj ja Okopankki Oyj päättävät ensi kevään yhtiökokouksissaan OPK:n jäseneksi liittymisestä.

Henkilömäärä väheni tammi–syyskuussa 7,2 prosenttia 777 henkilöön (837). OPK myi vuoden alussa perintäliiketoimintansa Optum Oy:lle. Optum Oy:n palvelukseen siirtyi yhteensä 57 henkilöä. Muilta osin kaupan vaikutus OPK:n katsauskauden ja vertailukauden lukujen vertailukelpoisuuteen on vähäinen.

OPK:n tytäryhtiöt

OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj

OKO-konsernin tammi–syyskuun liikevoitto oli 98 miljoonaa euroa (134). Tulokseen sisältyy 8,4 miljoonan euron myyntivoitto OMX AB:n osakkeista. Vuoden 2003 tammi–syyskuussa kertaluonteisten erien vaikutus oli 53 miljoonaa euroa tulosta parantava. Näin ollen kuluvan vuoden tammi-syyskuun vertailukelpoinen liikevoitto parani 8 miljoonaa euroa.

Rahoituskate nousi 121 miljoonaan euroon (119). Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista olivat 6,5 miljoonaa euroa (9,0). Palkkiokuluilla oikaistut palkkiotuotot kasvoivat viidenneksen 55 miljoonaan euroon (45). Kasvu kertyi erityisesti arvopapereiden välityksestä ja liikkeeseenlaskusta sekä antolainauksesta. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot olivat 4,3 miljoonaa euroa voitolliset, kun ne vuotta aiemmin olivat 1,3 miljoonaa euroa tappiolliset. Liiketoiminnan muut tuotot olivat 14 miljoonaa euroa (73). Vertailukauden lukuun sisältyi 59 miljoonan euron myyntivoitto OP-Henkivakuutuksen osakkeista.

Kulut ilman palkkiokuluja kasvoivat 107 miljoonaan euroon (101), mikä johtui pääosin vuoden alusta konserniin yhdistelystä Helsingin Seudun OP-Kiinteistökeskuksesta. Hallintokulut nousivat 11 prosenttia 82 miljoonaan euroon (74). Hallintokuluista runsaat puolet oli henkilöstökuluja. Liiketoiminnan muut kulut olivat 18 miljoonaa euroa (19).

Nettomääräisillä luotto- ja takaustappioilla ei ollut tulosvaikutusta tammi-syyskuussa. Vuotta aiemmin luotto- ja takaustappioita oli nettomääräisesti 2,5 miljoonaa euroa. Vertailukaudella OKO kirjasi 4,6 miljoonan euron arvonalentumisen pysyviin vastaviin kuuluvista arvopapereista.

Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten tuloksista oli 3,1 miljoonaa euroa positiivinen, kun se vuotta aiemmin oli 3,2 miljoonaa euroa negatiivinen.

Syyskuun lopussa tase oli 15,9 miljardia euroa (14,8). Luottokanta leasingkohteet mukaan lukien kasvoi katsauskaudella 10 prosenttia 8,2 miljardiin euroon (7,4). Sen osuus taseesta oli runsaat puolet. Yleisön talletukset olivat 2,1 miljardia euroa (2,0). Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille vähenivät 4,5 miljardiin euroon (4,8), ja yleiseen liikkeeseen laskettujen velkakirjojen määrä kasvoi 6,5 miljardiin euroon (4,8). Kesäkuussa OKO laski liikkeelle ensisijaisiin omiin varoihin rinnastettavan 10 miljardin Japanin jenin määräisen pääomallainan.

Konsernin vakavaraisuussuhde oli 10,6 prosenttia (11,0). Konserniyhtiöiden palveluksessa oli katsauskauden aikana keskimäärin 1 242 henkilöä (1 144).

OKO on julkaissut oman osavuositarkastuksen tammi–syyskuulta 28.10.2004.

OP-Henkivakuutus Oy

OP-Henkivakuutus Oy:n tammi-syyskuun maksutulo oli 306 miljoonaa euroa, eli 20 prosenttia pienempi kuin vuotta aiemmin (383). Yhtiön markkinaosuus henki- ja eläkevakuutuksen maksutulosta oli tammi-syyskuussa 16,3 prosenttia, kun se koko vuonna 2003 oli 18,3 prosenttia. Sijoitussidonnaisen maksutulon osuus yhtiön koko maksutulosta oli syyskuun lopussa 33,2 prosenttia, kun se edellisenä vuonna vastaavana aikana oli vain 12,2 prosenttia. Yhtiön markkinaosuus eläkevakuutuksen uusmyynnistä oli elokuun lopussa 20,7 prosenttia, kun se koko vuonna 2003 oli 23,6 prosenttia.

OP-Henkivakuutuksen liikevoitto kasvoi 27 prosenttia 39 miljoonaan euroon (31). Tammi–syyskuun tulos lisätujen ja verojen jälkeen oli 18 miljoonaa euroa (25). Yhtiön vastuuvelka oli syyskuun lopussa 2,5 miljardia euroa, eli 12,0 prosenttia suurempi kuin vuoden 2003 lopussa (2,2). Sijoitussidonnaisten vakuutusten osuus vastuuvelasta oli 21,4 prosenttia (18,8).

Henkivakuutuksen tulosanalyysi

Milj. €	1-9/2004	1-9/2003	Muutos-%	1-12/2003
Vakuutusmaksutulo	306	383	-20	529
Sijoitustoiminnan nettotuotto	115	97	18	147
Maksetut korvaukset	115	124	-8	159
Vastuuvelan muutos ennen lisäetuja ja tasoitusmäärän muutosta	251	307	-18	451
Liikekulut	15	18	-13	23
Liikevoitto	39	31	27	43
Tasoitusmäärän muutos ja lisäedut	18	5		8
Tuloverot ja muut välittömät verot	3	0		0,1
Tilikauden voitto/tappio	18	26	-30	36

Sijoitusomaisuus ilman sijoitussidonnaisen vakuutuksen katteena olevaa omaisuutta oli kirjanpitoarvoin 2,2 miljardia euroa (2,0). Käyvin arvoin lasketusta omaisuudesta korkosijoitusten osuus oli 78 prosenttia (85) ja osakkeiden ja osakesidonnaisten rahastojen osuus 11 prosenttia (8,4). Kiinteistösijoitusten osuus oli 3,1 prosenttia (3,6) ja ns. vaihtoehtoisten sijoitusten osuus 7,3 prosenttia (3,0).

Toimintapääoma

Milj. €	30.9.2004	30.9.2003	31.12.2003
Oma pääoma	140	112	122
Arvostuserot	48	41	34
Pääomalainat	65	54	65
Muut erät	-1	-5	-2
Yhteensä	253	203	219
Toimintapääoman vähimmäismäärä	84,1	73	77
Vakavaraisuusaste, %	12,0	11,1	11,4

OP-ryhmän kokonaan omistaman yhtiön vakavaraisuusaste oli syyskuun lopussa 12,0 prosenttia (11,4). Kesäkuun alussa astuivat voimaan vakuutusyhtiöiden vakavaraisuutta koskevat uudet vakuutusyhtiölain määräykset. Uudet määräykset tulevat kuluvan tilikauden päättyessä pienentämään pääomallainojen käytettävyyttä vakuutusyhtiöiden toimintapääomaa laskettaessa. Laskentatavan muutos olisi pienentänyt OP-Henkivakuutuksen vakavaraisuusastetta syyskuussa 1,1 prosenttiyksikköä. Yhtiön toimintapääoma oli syyskuun lopussa 253 miljoonaa euroa (219), kun lakisääteinen vähimmäismäärä oli syyskuun lopussa 84 miljoonaa euroa (77).

Yhtiön palveluksessa oli syyskuun lopussa 44 henkilöä (45).

OP-Rahastoyhtiö Oy

OP-Rahastoyhtiön liikevoitto tammi–syyskuulta oli 2,4 miljoonaa euroa (1,9). Rahastotoiminnan tuotot kasvoivat 28 miljoonaan euroon (20). OP-ryhmän jäsenpankeille ja muille myyntipaikoille maksetut palkkiot kasvoivat 50 prosenttia 18 miljoonaan euroon (12).

Yhtiön hallinnoimien sijoitusrahastojen yhteenlasketut pääomat olivat syyskuun lopussa 4,0 miljardia euroa, eli noin 0,7 miljardia euroa suuremmat kuin viime vuoden lopussa. Neljän miljardin euron raja ylittyi nyt ensimmäistä kertaa. OP-sijoitusrahastojen nettomyynti oli katsauskaudella yhteensä 0,6 miljardia euroa, josta yli puolet kohdistui yhdistelmä- ja osakerahastoihin. Rahastojen arvonmuutoksen vaikutus pääomiin oli katsauskaudella vähäinen. Syyskuun lopussa yhtiön markkinaosuus kaikkien Suomeen rekisteröityjen rahastojen pääomista oli 13,9 prosenttia, eli 1,2 prosenttiyksikköä pienempi kuin viime vuoden lopussa.

OP-Rahastoyhtiö hallinnoi syyskuun lopussa kaikkiaan 34 sijoitusrahastoa. Rahastojen määrä kasvoi katsauskaudella kahdella, kun OP-Intia- ja OP-Japani-erikoissijoitusrahastot aloittivat toimintansa. Syyskuun lopussa OP-Intian pääoma oli 10 ja OP-Japanin 21 miljoonaa euroa.

OP-Rahastoyhtiön palveluksessa oli syyskuun lopussa 26 henkilöä (28).

OP-Kotipankki Oyj

OP-Kotipankin liikevoitto kasvoi 2,0 prosenttia 9,6 miljoonaan euroon (9,4). Rahoituskate kasvoi 6,9 prosenttia 11 miljoonaan euroon (10). Palkkiotuotot olivat 13 miljoonaa euroa, eli 6,0 prosenttia suuremmat kuin vuotta aiemmin (12,5). Palkkiokulut kasvoivat 23 prosenttia 8,7 miljoonaan euroon (7,0), josta osuuspankeille maksetut palkkiot olivat 7,2 miljoonaa euroa (6,6). Hallintokulut pienenivät 2,1 prosenttia.

Nettomääräiset luottotappiot olivat 0,8 miljoonaa euroa (1,1). Uusia luottotappioita kirjattiin 2,4 miljoonaa euroa (2,0). Palautukset aiemmin kirjatuista luottotappioista olivat 1,5 miljoonaa euroa (0,9). Palautusten määrää kasvatti toukokuussa toteutettu jälkiperintäsaatavien myynti perintäyhtiöille.

OP-Kotipankin luottokanta kasvoi tammi–syyskuussa 5,0 prosenttia 242 miljoonaan euroon (230). Pankin vakavaraisuussuhde oli syyskuun lopussa 11,3 prosenttia (10,8). Pankin palveluksessa oli katsauskauden päättyessä 44 henkilöä (43).

FD Finanssidata Oy

FD Finanssidatan liikevaihto oli tammi–syyskuussa 50 miljoonaa euroa, eli 0,4 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin (50). Liikevoitto oli 1,2 miljoonaa euroa (2,0).

Tase oli syyskuun lopussa 16 miljoonaa euroa (15). Henkilömäärä väheni katsauskaudella 324:stä 318:aan.

OP-Asuntoluottopankki Oyj

OP-Asuntoluottopankin liikevoitto oli 0,4 miljoonaa euroa, eli samalla tasolla kuin vuotta aiemmin (0,4). Syyskuun lopussa pankin luottokanta oli 142 miljoonaa euroa (111). Katsauskaudella pankki laski liikkeeseen kolme uutta obligaatiolainaa, ja katsauskauden lopussa pankin liikkeeseen laskemien joukkolainojen arvo oli yhteensä 63 miljoonaa euroa (65). Pankin vakavaraisuussuhde oli syyskuun lopussa 18,7 prosenttia (23,3). Pankin palveluksessa oli 4 henkilöä (4).

Optum Oy

Optum Oy muodostettiin vuodenvaihteessa, kun Osuuspankki Realum luopui pankkitoimiluvasta ja muutettiin osakeyhtiöksi. Optum Oy:n osakekannan omistaa kokonaan OPK. Yhtiö hoitaa OP-ryhmän keskitettyjä perintäpalveluja ja jälkiperintää sekä jatkaa Osuuspankki Realumin omistuksessa olleen kiinteistöomaisuuden realisoimista. Optumin perintäpalveluita käyttää yli sata osuuspankkia ja muuta OP-ryhmän yhteisöä. Yhtiö osti maaliskuussa Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön ja Osuuspankkien Vakuusrahaston jälkiperintäkannat.

Optum Oy:n liikevoitto tammi–syyskuulta oli 6,6 miljoonaa euroa. Tase oli syyskuun lopussa 84 miljoonaa euroa. Yhtiön palveluksessa oli 65 henkilöä.

Muut yritykset

Osuuspankkien Keskinäinen Vakuutusyhtiö

Osuuspankkien Keskinäisen Vakuutusyhtiön (OVY) maksutulo oli tammi–syyskuussa 9,5 miljoonaa euroa (12,6). Maksetut korvaukset olivat 3,4 miljoonaa euroa (4,7). Katsauskauden tulos oli 2,8 miljoonaa euroa (5,5). OP-ryhmän perintätoimintojen keskittämisen yhteydessä OVY myi jälkiperintäkantansa Optum Oy:lle maaliskuussa.

OVYn tase oli syyskuun lopussa 308 miljoonaa euroa (310) ja vakuutustekninen vastuuvélka 241 miljoonaa euroa (217). Yhtiön palveluksessa oli syyskuun lopussa 18 henkilöä (18).

Osuuspankkien Vakuusrahasto

Osuuspankkien Vakuusrahasto purkautui sääntöjensä mukaisesti 16.8.2004. Vuonna 1998 vahvistetun suunnitelman mukaisesti OVR:n toiminta ajettiin alas sen jälkeen, kun jäsenpankit olivat suorittaneet osuutensa rahaston vastuista. OPK:lle jäivät alasajon kustannukset ja OVR:n purkautumisesta syntynyt ylijäämä.

Maaliskuussa OVR myi jälkiperintäkantansa Optum Oy:lle. Toukokuussa 2004 viimeiset 18 OVR:n jäsenpankkia suorittivat kokonaan vastuuosuutensa. Kesäkuun alussa OVR myi OPK:lle osuuspankkeihin tekemänsä pääomasijoitukset, joiden nimellisarvo oli 54 miljoonaa euroa. Samassa yhteydessä OPK otti vastattavakseen OVR:n jäsenpankkien puolesta antamat korkotakaukset 144 miljoonan euron pääomailainoista. Lisäksi OPK otti vastattavakseen näihin lainoihin liittyvät 60 miljoonan euron lunastussitoumukset. Tämän jälkeen OVR:llä ei ollut enää kesäkuun lopussa velvoitteita, ja rahasto muuttui luottolaitoslain mukaiseksi vapaaehtoiseksi rahastok-

si. OVR:n valtuuskunta hyväksyi 16.6.2004 rahaston uudet säännöt ja päätti rahaston purkamisesta. Valtiovarainministeriö vahvisti sääntömuutoksen 4.8.2004.

Viimeisellä, 16.8.2004 päättyneellä tilikaudellaan, OVR maksoi antamiensa takausten perusteella pääomasijoitusten korkoja 4,3 miljoonaa euroa (5,6). Viimeisen tilikauden tulos oli 8,6 miljoonaa euroa. Se sisälsi alasajosta johtuneita kertaluonteisia voittoja ja tappioita. Tilinpäätöksessä rahaston oma pääoma oli 49 miljoonaa euroa, jota vastaava määrä siirrettiin purkautumisesta syntyneenä ylijäämänä OPK:lle.

OP-ryhmän valmistautuminen IFRS-standardeihin

IFRS-standardien käyttöönottoa valmistellaan keskitetysti OPK:n koordinoimassa OP-ryhmän IFRS-projektissa. Vuoden 2004 alkupuoliskolla OP-ryhmä on jatkanut valmistautumista IFRS-tilinpäätösten laatimiseen. Valmistautuminen on edennyt suunnitelmien mukaan.

Vuodelta 2005 OP-ryhmän, OPK-konsernin, OKO-konsernin ja OP-Asuntoluotto-pankki Oyj:n tilinpäätökset laaditaan IFRS-standardien mukaisesti. OP-ryhmään kuuluvat osuuspankit laativat tilinpäätöksensä vuoden 2005 jälkeen edelleenkin luottolaitostoiminnasta annetun lain säädösten mukaisesti. Käyvän arvon direktiivin säännöksiä sovelletaan OP-ryhmässä vuoden 2005 alusta lukien.

Yhteisvastuu ja yhteisturva

Osuuspankkilain mukaan OP-ryhmää (osuuspankkien yhteenliittymää) valvotaan konsolidoidusti, ja ryhmän keskusyhteisö Osuuspankkikeskus Osk ja sen 242 jäsenpankkia vastaavat viime kädessä toistensa veloista ja sitoumuksista.

Luottolaitostoiminnasta annetun lain mukaan talletuspankkien on kuuluttava talletussuojarahastoon. OP-ryhmään kuuluvia talletuspankkeja pidetään talletussuojan osalta yhtenä pankkina. Talletussuojarahastosta korvataan tallettajien saamiset OP-ryhmän talletuspankeilta enintään 25 000 euroon asti. OP-ryhmässä talletuspankkeja ovat osuuspankit, OKO Osuuspankkien Keskuspankki Oyj, Okopankki Oyj ja OP-Kotipankki Oyj.

Vuoden 2004 näkymät

OP-ryhmän markkina-asema on vahvistunut usean vuoden ajan. Ryhmän tavoitteena on vahvistaa markkina-asemaansa edelleen.

OP-ryhmän liikevoiton vuodelta 2004 arvioidaan muodostuvan lähes samantasoisiksi kuin vuodelta 2003. Arvio tuloksen kehityksestä perustuu oletukseen, että osakemarkkinoilla ja muussa toimintaympäristössä ei tapahdu merkittäviä muutoksia.

OP-ryhmän tuloslaskelma

Milj. €	1-9/2004	1-9/2003	Muutos-%	1-12/2003
Korkotuotot	884	918	-4	1 222
Leasingkate	7	7	-6	10
Korkokulut	311	325	-5	433
Rahoituskate	580	600	-3	798
Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista	14	14	1	14
Palkkiotuotot (Liite 1)	241	227	6	312
Palkkiokulut	33	27	24	38
Arvopaperikaupan nettotuotot (Liite 2)	7	2		3
Valuuttatoiminnan nettotuotot	5	6	-12	8
Liiketoiminnan muut tuotot (Liite 3)	106	108	-2	159
Henkilöstökulut	278	270	3	374
Muut hallintokulut	139	134	3	192
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä (Liite 4)	46	49	-5	70
Liiketoiminnan muut kulut (Liite 5)	90	94	-4	130
Luotto- ja takaustappiot (Liite 6)	0	4		9
Pysyviin vastaaviin kuuluvien arvopapereiden arvonalentumiset	0	5		4
Osuus pääomaosuusmenetelmällä yhdisteltyjen yritysten voitosta tai tappiosta	21	28	-23	39
Liikevoitto	389	403	-3	515
Satunnaiset tuotot	-	-	-	-
Satunnaiset kulut	-	-	-	-
Voitto satunnaiserien jälkeen	389	403	-3	515
Tuloverot	92	113	-18	141
Vähemmistön osuus katsauskauden voitosta tai tappiosta	1	1	-20	1
Tili-/katsauskauden voitto	297	289	3	373

Tunnusluvut

	1-9/2004	1-9/2003	1-12/2003
Oman pääoman tuotto, ROE, %	11,1	12,1	11,5
Koko pääoman tuotto, ROA, %	1,10	1,17	1,12
Kulujen suhde tuottoihin, %	61	60	62
Henkilöstö keskimäärin	9 381	9 333	9 294

Väli tilinpäätöksen tunnuslukujen laskennassa veroina on otettu huomioon katsauskauden tulosta vastaava vero.

Tunnuslukujen laskentakaavat ovat sivulla 23.

Liite 1 Palkkiotuotot

<i>Milj. €</i>	<i>1-9/2004</i>	<i>1-9/2003</i>	<i>Muutos-%</i>	<i>1-12/2003</i>
Antolainauksesta	63	60	4	80
Ottolainauksesta	6	7	-9	9
Maksuliikkeestä	81	80	2	108
Arvopapereista	12	9	39	15
Takauksista	7	7	-1	10
Muut palkkiotuotot	72	65	12	91
Palkkiotuotot yhteensä	241	227	6	312
Palkkiokulut	33	27	24	38
Palkkiotuotot ja -kulut, netto	209	201	4	275

Liite 2 Arvopaperikaupan nettotuotot

<i>Milj. €</i>	<i>1-9/2004</i>	<i>1-9/2003</i>	<i>Muutos-%</i>	<i>1-12/2003</i>
Saamistodistusten kaupan nettotuotot	-10	-5	-85	-10
Osakkeiden ja osuuksien kaupan nettotuotot	17	7		13
Yhteensä	7	2		3

Liite 3 Liiketoiminnan muut tuotot

<i>Milj. €</i>	<i>1-9/2004</i>	<i>1-9/2003</i>	<i>Muutos-%</i>	<i>1-12/2003</i>
Vuokra- ja osinkotuotot kiinteistöistä ja kiinteistöyhteisöistä	59	63	-8	84
Kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien luovutusvoitot	6	6	8	21
Muut tuotot	41	39	6	54
Yhteensä	106	108	-2	159

Liite 4 Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

<i>Milj. €</i>	<i>1-9/2004</i>	<i>1-9/2003</i>	<i>Muutos-%</i>	<i>1-12/2003</i>
Suunnitelman mukaiset poistot	46	47	-2	64
Arvonalentumiset	0	2		6
Arvonalentumisten palautukset	-	-		-
Yhteensä	46	49	-5	70

Liite 5 Liiketoiminnan muut kulut

<i>Milj. €</i>	<i>1-9/2004</i>	<i>1-9/2003</i>	<i>Muutos-%</i>	<i>1-12/2003</i>
Vuokrakulut	16	16	2	22
Kulut kiinteistöistä ja kiinteistöyhteisöistä	57	60	-6	84
Kiinteistöjen ja kiinteistöyhteisöjen osakkeiden ja osuuksien luovutustappiot	1	1	0	2
Muut kulut	16	16	-3	23
Yhteensä	90	94	-4	130

Liite 6 Luotto- ja takaustappiot

<i>Milj. €</i>	<i>1-9/2004</i>	<i>1-9/2003</i>	<i>Muutos-%</i>	<i>1-12/2003</i>
Tilikauden aikana toteutuneet luottotappiot yhteensä	19	37	-49	56
Tilikauden aikana toteutuneet luottotappiot, joista on aikaisemmin tehty luottotappiovaraus	-12	-29	-61	-44
Palautukset aikaisemmin toteutuneista luottotappioista	-7	-6	23	-9
Tilikauden aikana tehdyt kohdistetut luottotappiovaraukset	10	11	-16	19
Kohdistettujen luottotappiovarausten peruutukset tilikauden aikana	-10	-9	16	-13
Tilinpäätökseen kirjatut luotto- ja takaustappiot	0	4		9

OP-ryhmän tase

Milj. €	30.9.2004	30.9.2003	Muutos-%	31.12.2003
Käteiset varat	752	881	-15	1 060
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	2 034	2 186	-7	2 287
Saamiset luottolaitoksilta	676	726	-7	486
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	29 619	26 536	12	27 206
Leasingkohteet	340	283	20	291
Saamistodistukset	1 629	1 501	9	1 509
Osakkeet ja osuudet	223	252	-12	195
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisyhteisöissä	46	14		44
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	150	118	27	130
Konserniliikearvo	0	0		0
Muut aineettomat hyödykkeet	80	83	-4	82
Aineelliset hyödykkeet	1 071	1 157	-7	1 094
Muut varat	515	395	30	437
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	199	207	-4	180
Vastaavaa yhteensä	37 334	34 340	9	35 002
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	1 284	1 319	-3	1 566
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	23 643	22 124	7	23 275
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	6 699	5 816	15	5 009
Muut velat	894	639	40	665
Siirtovelat ja saadut ennakot	325	346	-6	269
Pakolliset varaukset	6	7	-10	6
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	475	546	-13	514
Laskennalliset verovelat	237	210	13	257
Vähemmistön osuus pääomasta	4	4	-12	4
Osake- ja osuuspääoma	770	749	3	773
Osakeanti	0	0		2
Ylikurssirahasto	14	9	49	12
Arvonkorotusrahasto	45	45	-1	45
Muut sidotut rahastot	693	717	-3	717
Pääomalainat	73	0		0
Vapaat rahastot	770	730	5	728
Edellisten tilikausien voitto	1 106	789	40	787
Tili-/katsauskauden voitto	297	289	3	373
Oma pääoma yhteensä	3 768	3 329	13	3 436
Vastattavaa yhteensä	37 334	34 340	9	35 002

Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Milj. €	30.9.2004	30.9.2003	Muutos-%	31.12.2003
Asiakkaan puolesta kolmannen hyväksi annetut sitoumukset				
Takaukset ja pantit	1 540	1 434	7	1 459
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset	4 677	3 869	21	4 035
Yhteensä	6 218	5 303	17	5 494

Omasta ja muiden puolesta vakuudeksi annettu omaisuus sekä velat ja sitoumukset, joiden vakuudeksi se on annettu

<i>Milj. €</i>	30.9.2004	30.9.2003	31.12.2003
Oman velan ja sitoumusten vakuudeksi annettu omaisuus			
Pantit	1 255	1 341	1 455
Kiinnitykset	-	-	-
Muut	15	14	15
Velat, joiden vakuudeksi omaisuuserät on annettu			
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	978	1 012	1 201
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	314	299	239
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	-	-	-
Muiden puolesta annetut vakuudet			
Pantit	1	1	1
Kiinnitykset		7	

Taseen ulkopuoliset sitoumukset

<i>Milj. €</i>	30.9.2004	30.9.2003	31.12.2003
Takaukset	336	372	383
Takuuvastuut	1 117	970	987
Käyttämättömät luottojärjestelyt	4 222	3 437	3 613
Muut sitoumukset	542	524	510
Annetut sitoumukset yhteensä	6 218	5 303	5 494

Omaisuuksien myymisestä ja ostamisesta asiakkaan lukuun syntyneet myyntisaamiset ja ostovelat

<i>Milj. €</i>	30.9.2004	30.9.2003	31.12.2003
Myyntisaamiset	39	31	12
Ostovelat	42	33	15

Tunnuslukujen laskentakaavat

Koko pääoman tuotto (ROA), %

Vuositasoiseksi muutettu liikevoitto miinus verot jaettuna kauden alun ja lopun keskiarvoisella taseen loppusummalla.

Oman pääoma tuotto (ROE), %

Vuositasoiseksi muutettu liikevoitto miinus verot jaettuna kauden alun ja lopun keskiarvoisella oman pääoman, vähemmistöosuuden sekä lykättyä verovelalla vähennettyjen vapaaehtoisten varausten ja poistoeron yhteismäärällä.

Kulujen suhde tuottoihin, %

Tuloslaskelman palkkiokulujen, hallintokulujen, poistojen ja liiketoiminnan muiden kulujen summa jaettuna rahoituskatteen, tuottojen oman pääoman ehtoista sijoituksista, palkkiotuottojen, arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuottojen sekä liiketoiminnan muiden tuottojen summalla.

OP-ryhmän johdannaissopimukset

Milj. €	30.9.2004	30.9.2003	Muutos-%	31.12.2003
Kohde-etuuksien arvot				
Terminisopimukset	6 451	685		1 033
Optiosopimukset				
Ostetut	472	20		50
Asetetut	469	20		50
Koronvaihtosopimukset	9 613	10 274	-6	10 154
Korkojohdannaiset yhteensä	17 004	10 998	55	11 287
Terminisopimukset	1 643	977	68	962
Optiosopimukset				
Ostetut	9	7	40	26
Asetetut	9	7	38	26
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	269	78		100
Valuuttajohdannaiset yhteensä	1 930	1 068	81	1 114
Osakejohdannaiset	74	21		46
Muut johdannaiset	100	-		31
Yhteensä	19 108	12 087	58	12 478
Sopimusten luottovasta-arvot				
Korkojohdannaiset	89	93	-4	78
Valuuttajohdannaiset	53	46	16	65
Muut johdannaiset	19	5		9
Yhteensä	161	144	12	152

Osavuositarkastus on laadittu noudattaen soveltuvin osin Rahoitustarkastuksen ohjetta "Ohje julkisen kaupankäynnin kohteena olevan luottolaitoksen osavuositarkastuksesta" (18/410/98).

Osavuositarkastuksen luvut ovat tilintarkastamattomia.

OP-ryhmän tulostiedote tilikaudelta 1.1.–31.12.2004 julkistetaan 10.2.2005. Vuosikertomusjulkaisu ilmestyy viikolla 12/2005. Osavuositarkastukset julkistetaan 12.5.2005, 11.8.2005 ja 10.11.2005.

Helsingissä 28. päivänä lokakuuta 2004

Osuuspankkikeskus Osk
Johtokunta